

Dr Andersoni keeleravi

Ants Anderson. Keeleparenduse võimalusi. Keelekorralduslik sõnavõtt. Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis väljaanne, 2023. 337 lk.

Kes oleks küll osanud oodata, et ühe viimase aja ambitsioonikaima keeleuuendusplaani esitab väliseestlasest arst? Üllatuslikult aga ilmus üle-eelmisel aastal mahukas „kelekorralduslik sõnavõtt”, mille autor on pikalt Rootsis elanud eesti kohtupsühhiaater Ants Anderson. Raamatust leiab 35 eesti keele ortograafiat ja morfoloogiat puudutavat muudatusettepanekut ning hulga uudissõnu, mis võiksid tekitada keelehuviliste seas arutelu. Teos on aga seni jäänud suurema tähelepanuta, kui välja arvata põgus Sirbis ilmunud tutvustus.¹

Anderson sündis 1933. aastal Tallinnas, kuid põgenes Teise maailmasõja ajal perega Rootsi. Seal õppis ta arstiks ja töötas palju

aastaid kriminaalkohtupsühhiaatrina, sh Stockholmi Kohtupsühhiaatria Kliiniku ülemarsti ja peaarstina. Ta on avaldanud psühhiaatriateemalisi teadustöid, asutanud Eesti Psühhiaatriate Seltsi kohtupsühhiaatria seksiooni ning olnud Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis esimees.² Teose sissejuhatavas osas rõhutab Anderson, et keelehuvi on teda saatnud pikalt, ning meenutab, et noorpõlves avaldasid talle tugevat mõju Andrus Saareste, Henno Jänese ja Johannes Aaviku loengud, samuti Elmar Muugi „Väike õigekeelsussõnaraamat” ja ajalehes Välis-Eesti ilmunud Aaviku keelenotiitsid (lk 6–7).

„Keelekorralduslikus sõnavõtus” põimuvad asjaarmastaja entusiasm ja süsteemsuse taotlus. Andersoni lähenemine on intrigeerivalt mitmekihiline: ühtaegu provokatiivne ja tagasihoidlik, idealistlik, patriootlik ning kohati isegi pisut humoorikas. Autor ei varja, et ettepanekud sündisid eelkõige loomisrõõmust ja murest eesti keele tuleviku pärast. Keelekorralduse teooriaga tutvus ta oma sõnutsi alles hil-

¹ J. Õispuu, Keeleuuendus pole vaid tehissõnade loomine. – Sirp 19. I 2024, lk 13.

² Vt ka K. Kask, Dr Ants Anderson 80. – Eesti Arst 2014, nr 1, lk 55.

jem. Sissejuhatuses avaldab Anderson lootust, et tema „mõneti kerglane tekst leiab sallimist”, rõhutades ühtlasi püüdu vältida „agiteerimist” ning mööndes, et kui ettepanekud ei ärata huvi, „tuleb need muudugi kõrvale jätta”. (Lk 7) Muhe ja enesekriitiline toon iseloomustab kogu teost.

Autori ideaal näib olevat süsteemne ja väheste eranditega keel, mistõttu võtab ta eesmärgiks muuta eesti keele ortograafia, morfoloogia ja sõnavara lihtsamaks ja loogilisemaks. Kohati läheb see süsteemsuspüüd aga äärmuseni. Ilmselt täppisteaduslikust mõtlemisest ajendatuna näib ta otsivat keelest ranget, eranditeta loogikat, mis loomulikele keeltele siiski omane pole. Anderson järgib paljusi Aaviku ideid, olles arvamisel, et keelt võib ja tuleb kujundada,³ et see oleks kasutajasõbralikum ja ökonoomsem, kuigi esteetilisest külge peab ta vähem oluliseks kui Aavik.⁴ Ometi häirib teda Aaviku ja Valter Tauli seisukoht, et keel on pelgalt vahend või tööriist, ning ta peab oluliseks rõhutada, et vähemalt sama oluline on eesmärk, nimelt teadlikult vormitud keelekuju (lk 31). Ilmselt on siinkohal küsimus siiski pigem valitud kujundis kui sisulises erimeelsuses. Andersongi möönab, et küllap on eelkäijad vahendile viidates mõelnud lihtsalt seda, et keele muutmise ees ei tohiks tunda liigset aukartust.

Andersoni lähenemine keelekorraldusele on üsna preskriptiivne. Ta ei kirjelda keelt niivõrd kasutuse põhjal, kuivõrd lähtub oma sisetundest ning näib lootvat, et teisedki jagavad tema keeleideaali ning olemasolevad vormid vahetatakse

välja uute ja n-ö paremate vastu. Selline vaade eristab teda tänapäeva valdavalt deskriptiivsest ja kasutajakesksest keelekorraldusest, kus on võetud suund kohendada reegleid kasutusandmete põhjal, muutes neid vabamaks ning lubades paralleelvariante. Andersoni ettepanekute rakendamine, vastupidi, ei arvestaks inimeste keelekasutusega, vaid nõuaks kõigilt aktiivset ümberõppimist. Kuigi ta sooviks käia Aaviku jälgedes, mõistab ta siiski, et XXI sajandil on üksiküritajal oluliselt raskem suuri keelemuudatusi ellu viia, kuna eesti keele normid on juba üsna tugevalt kinnistunud.

Oma 35 ettepanekust 34 on Anderson hinnanud enda koostatud mudeliga, mille parameetriteks on senise muudetavus, kasu muudatusest, kodusus, kõla, eralduvus, lühidus ja õpitavus. Parameetrite skaalad on eri ulatusega (nt senise muudetavuse võimalikud väärtused on –6 kuni +2, aga kasu muudatusest omad 0 kuni +10), mistõttu pole hindamisloogika päris selge. Anderson tunnistab ka ise, et mudel on küllalt subjektiivne ja kaugel teaduslikkusest, kuigi ta on püüdnud selle koostada „vastutustundeliselt”. (Lk 38–39) Andersoni enda hinnangute ja tulemuste analüüsi põhjal on 22 ettepanekut 34-st pigem head (lõpptulemus üle nulli).

Kolmanda välte märkimine

Üks ettepanek, millele rohkem keskendutakse, puudutab völdete märkimist kirjas. Nimelt soovib Anderson hakata teise ja kolmanda välte eristamiseks märkima ülipikki häälikuid kolme tähega: *suuunduma, lummmme* jne. Häälikuühendite puhul teeb ta erandi, topeldades neis ainult üht tähte: *vööetud, mettsa, golffi*. Täpsemalt on Anderson defineerinud kolmanda välte märkimiseks 30 lisareeglit (lk 44–47), mis muudab süsteemi õigupoolest üsna keerukaks, sest see, mis häälikut täpselt piken-

³ Vrd „Jah, kunstlik keeleparandamine ja täiendamine on meie ainus pääsetee – selle töö tahaksin tuliste tähtedega meie inimeste ajudesse kõrvetada.” (J. Aavik, Keeleuuenduse äärmised võimalused. 2., muutmata tr. (Eesti Keele ja Kirjanduse Instituudi toimetised 15.) Stockholm, 1974, lk 132.)

⁴ Lk 36 ütleb Anderson otsesõnu, et „kahtle[b] iluprintsiibi tähtsuses”.

dada tuleb, pole alati intuiitiivne (nt oleks reeglistiku järgi korrektne *loiku*, mitte *loikku*). Ühtlasi läheb see ettepanek muidugi vastuollu kehtiva konsonantühendi reeglga, mille järgi peaks tähti kirjutama ühekordselt.

Ettepanekus kolmandat vältet märkida pole iseenesest midagi uut. Teise ja kolmanda vältte eristamise vajaduse üle arutati XIX sajandil ja XX sajandi esimeses pooles üsna agaralt. Üks esimesi, kes kolmanda vältte tähistamist vajalikuks pidas, oli Otto Wilhelm Masing.⁵ Mitmesuguseid lahendusi pakkusid teiste seas Mihkel Veske, Oskar Loorits ja Elmar Muuk.⁶ Huvitaval kombel väidab Anderson, et just Veske soovitas kolmandat vältet kolme tähega märkida nagu temagi. Kuid 1879. aastal on Veske oma teoses „Eesti keele healte õpetus ja kirjutuse viis” igal juhul väitnud vastupidist:

„[---] et kui siisaadik wokaalide pitkust wokaali kahekordse kirjutamisega on tähendatud, siis peaks nüid, et ühe kolmandama pitkuse tundmine ja teadmine juure on tulnud, mis teistel keelteil puudub, see kolmas pitkus kolme wokaali kõrwu kirjutamisega tähendatama. Kolme wokaali kõrwu kirjutamist aga ei sallita ja mina seda ka ei soowigi. Sellepärast soowin rahwa-raamatutesse numri 2 alust näitust, kus kolme ühesuguse wokaali kõrwu kirjutamise asemel küll kaks kirjutatakse, aga kriipsuga teise wokaali peal kolmandama wokaali tähenduseks.”⁷

⁵ E. Muuk, Kolmanda vältte märkimisest kirjas. – Eesti Keel 1925, nr 5–6, lk 123–130.

⁶ Vt ka K. Prillop, Kümme ettepanekut III vältte märkimiseks eesti kirjakeeles. – Horisont 2020, nr 6, lk 62–64.

⁷ M. Veske, Eesti keele healte õpetus ja kirjutuse viis. Tartu: Schnakenburg, 1875, lk 6–7.

Siit nähtub, et Veske, nagu paljud teisedki uuendajad, eelistas vältete märkimiseks diakriitiku. Siiski leidub Andersoni idee ka ajalooline eelkäija. 1873. aastal soovitas kirikuõpetaja Nikolai von Nolcken ülipikki häälikuid justnimelt kolmekordsete tähtedega kirjutada.⁸ Uue-
mast ajast on sarnaseid jooni kirjaviisil, mida kasutab Wimberg oma loomingus, temagi märgib kolmandat vältet oma-
moodi tähekorusega: *tarkkus*, *karpp*, *vaikkus*.

Tänapäeva foneetikudki on avaldanud arvamust, et vältete ja palatalisatsiooni märkimine võiks aidata valemistõistmist vähendada.⁹ Eriti kasulik oleks see kahtlemata keeleõppijatele. Omaette küsimus on, kas vältet tuleks sel juhul märkida hääliku või hoopis silbi juures.¹⁰ 2020. aastal soovitas Kullo Vende hakata kolmandat vältet peale sõnastike ka tekstides graa-
visega märkima (nt *k'ooli*),¹¹ kuid Ema-
keele Seltsi keeleteimkond leidis, et see muudaks kirjutamise liiga keeruliseks.¹² Arvatavasti ei leiaks Andersoni kolme tähe ettepanekki praktilistel põhjustel toetust, sest kuigi vältte märkimine võib erijuhtudel kasuks tulla, teeks see kirjaviisi ülemäära keerukaks. Pealegi ei pruugi olla realistlik eeldada, et kõik hakkaksid vältet reegli-
päraselt märkima, eriti arvestades, et vältete tajumine erineb piirkonniti.

⁸ K. Prillop, Kümme ettepanekut III vältte märkimiseks eesti kirjakeeles, lk 62–63.

⁹ P. Teras, Hääldusmõtted 8. *Kalla kalla vaasi vett* ehk kui häälduslähedane on eesti keele õigekiri. – Oma Keel 2000, nr 2, lk 20–23.

¹⁰ Vt ka N. Salveste, Ikka need välted – no mida neist arvata? – Oma Keel 2012, nr 1, lk 19–28; E. Muuk, Kolmanda vältte märkimisest kirjas, lk 123–130.

¹¹ K. Vende, Vajalikke muudatusi õigekeelsuse reeglistikus. – Oma Keel 2020, nr 2, lk 53–57.

¹² Vastukaja eelmise numbri poleemikale, Kullo Vende ettepanekutele. – Oma Keel 2021, nr 1, lk 1–8.

Klusiilid ja võõrtähed

Anderson kritiseerib klusiilide kasutamise praegust tava. Näiteks peab ta loogilisemaks käänata *laps* : *labse*, *kast* : *kasdi*, *kits* : *kidse* sõnade *kamp* : *kamba*, *kont* : *kondi* eeskujul, samuti soovib ta kirjutada *pudga*, *kabsas*, *sittge*, *Eesdi*. Ta võtab sõna ka *gi*-liite teemal. Tema arvates võiks *-gi/-ki* eristuse kaotada ja kirjutada igal pool *-gi*: *teebgi*, *jalggi*, *ehkgi*. (Lk 40–41) Anderson pooldab ka *g*, *b*, *d* säilitamist laensõnade alguses (*Biibel*, *greeklane*) (lk 42) ning ohtrat võõrtähtede kasutamist: *frantslane*, *aff*, *šink* (lk 117). Samuti pakub ta välja tähemärgi *η* velaarise *n*-i tähistamiseks, kusjuures teises vältes kirjutataks sõnu ilma praeguse klusiilita, kolmandas vältes klusiil säiliks, vrd *hiηηgama*, *kiηηgade*, aga *hiηηata*, *kiηηad* (lk 53). Tema rahvusvaheline hoiak kajastub ka taotluses luua üleeuroopaline ühtne ladina tähestik, mille prototüüp on raamatus esitatud (lk 119–123). Ettepanek tooks eesti praegusse kirjaviisi mitmeid muutusi, näiteks *s*-i asendab selles tähestikus *c*. Diakriitikutega tähti (sh täpitähti) tähestikus poleks.

Tõsiseltvõetavamad ettepanekud on ehk velaarise *η*-hääliku tähistamine ning *gi/-ki*-liidet puudutav küsimus. Asjaolu, et tähemärki *η* on eesti teadlased juba häälduse täpsemaks märkimiseks kasutanud, näitab, et sellest võiks kasu olla ka üldkeeles. Kirjapilt *hiηηgama* tundub siiski liiane. Mis puutub *-gi/-ki* eristusse, siis viitab Anderson Karl August Hermannii soovitusel jätta alles üksnes *-gi* (lk 253). Tõepoolest kasutab Hermann oma 1884. aastal ilmunud grammatikas vorme, nagu *seisabgi*, *niüüdgi*, *teisedgi*.¹³ Tiiu Erelt on kinnitanud, et Hermann pooldas esiti

ühtlast liidet *-gi*, kuid muutis hiljem oma seisukohta ja leppis Jakob Hurda välja pakutud ja hiljem üldlevinuks saanud *-gi/-ki* eristusega.¹⁴ Kullo Vende arvates võiks praegust reeglit, mille järgi helilistele häälikutele järgneb *-gi* ja helitutele *-ki*, pisut muuta ning kasutada vormi *-ki* ka siis, kui *l*, *m*, *n*, *r* või *v* häälduvad sõna lõpus helitult: *kohvgi* > *kohvki* ja *vihmgi* > *vihmki*.¹⁵ Emakeele Seltsi keeleteoimkond leidis aga, et selline eritingimus muudaks *gi/-ki*-reegli liiga keerukaks.¹⁶

Andersoni idee võtta kasutusele Euroopa ühistähestik on äärmiselt ambit-sioonikas. Radikaalseid tähestiku-uuendusi on ajaloos tehtud küll, kuid seda enamasti ühe keele piires. Meenub näiteks türki tähestiku reform 1928. aastal, kui Atatürki eestvedamisel mindi araabia kirjaviisilt üle ladina tähestikule, mis on kasutusel tänini ja sisaldab muu hulgas tähemärke türki keelele eriomaste häälikute jaoks.¹⁷ Ka jaapani keele kirjasüsteem on sündinud teadlike reformide tulemusel.¹⁸ Ent kui türki ja jaapani reformide eesmärk oli viia kirjapilt hääldusega paremini vastavusse, siis Andersoni rahvusvahelisel tähestikul oleks vastupidine efekt. Projekti suurim sisuline nõrkus seisnebki vast selles, et nii paljudele keeltele ühist tähestikku luues tuleks paratamatult teha mööndusi ega saaks kuigi täpselt arvestada eri keelte hääldusnüansse. Seetõttu jääks kirjapilt

¹⁴ T. Erelt, 150 aastat Karl August Hermannii sünnist. – Oma Keel 2001, nr 2, lk 77.

¹⁵ K. Vende, Vajalikke muudatusi õigekeelsuse reeglistikus, lk 54.

¹⁶ Vastukaja eelmise numbri poleemikale, Kullo Vende ettepanekutele, lk 2.

¹⁷ Vt nt H. Yilmaz, Learning to read (again): The social experiences of Turkey's 1928 alphabet reform. – International Journal of Middle East Studies 2011, kd 43, nr 4, lk 677–697. <https://doi.org/10.1017/s0020743811000900>

¹⁸ Vt nt C. Seeley, The Japanese script since 1900. – Visible Language 1984, kd 18, nr 3, lk 267–299.

¹³ K. A. Hermann, Eesti keele Grammatik. Koolide ja iseõppimise tarvis kõikidele, kes Eesti keelt õigesti ja puhtasti kõnelema ja kirjutama ning sügavamalt tundma ja uurima tahavad õppida. Tartu: Wilhelm Just, 1884.

hääldusest kaugemaks kui praegu, mis on justkui vastuolus häälduspärase kirjapildi ideaaliga, mida Anderson raamatus korduvalt rõhutab (nt lk 36–37). Veelgi enam, tähestiku radikaalne ümberkujundamine võib muuta varasema kirjasõna tulevas-tele põlvkondadele raskesti loetavaks, mis seaks ohtu keelelise ja kultuurilise järjepidevuse.

Lähiajaloo leidub siiski vähemalt üks lootustandev rahvusvahelise tähestiku projekt, kuid seda ühe keelkonna piires. Nimelt kinnitati 2024. aasta septembris Türgi, Aserbaidžani, Kõrgõzstani, Usbekistani ja Kasahstani esindajate kohtumisel ametlikult rahvusvaheline tähestik kõigi turgi keelte jaoks, mille hulka kuuluvad türki, aserbaidžani, kirgiisi, tatari ja baškiiri keel, aga ka paljud väiksemad keeled.¹⁹

Sõnamuutmine, -tuletus ja uudissõnad

Loogilisema käändesüsteemi ettekäändel soovitab Anderson käänta *paha-karu* tüüpi sõnu *vale-ime* eeskujul, s.o *pahat karut, emat, isat* jne (lk 55). Heiki-Jaan Kaalep on kirjutanud, et kuigi sarnaseid *t-lõpulisi* osastava vorme on juba Wiedemann läänemurdest kirja pannud, oli näiteks Aavik rangelt nende kirjakeelde toomise vastu. Kaalepi enda kvantitatiivne korpusuuring sõnade *isa, ema, kõva, vana, vaba* ja *kena* vormide kohta näitas, et lõputa osastav (keda? *ema*) on nende sõnade puhul oluliselt sagedasem, olles ülekaalus juba XIX sajandist saadik.²⁰ Keeleteadlased suhtuvad (loomulikesse) muutustesse ja

varieerumisse küll üsna mõistvalt, kuid kirjakeeles seda tüüpi sõnades *t-lõpulise* osastava lubamine poleks valdava kasutusega kooskõlas ning keeleteoimetajad pole sellist käänamist heaks maitseks pidanud.²¹ Andersoni soovitatud *t-lõpuliste* vormide kehtestamine oleks seega üsna meelevaldne, sest praegune pikalt kehtinud norm vastab nii kasutusele kui ka paljude inimeste keeletajule.

Anderson soovitab teisigi käändevormimuudatusi. Näiteks pakub ta välja vormid *inimeseid* ja *pääsukeid* (lk 61), mis on mõnevõrra üllatav, sest läheb vastuollu tema üldise püüdlusega sõnavorme lühendada. *külm-* ja *päev-*tüüpi sõnade puhul soovitab ta hoopis *u-lõpulist* mitmuse osastavat *külmu päevu*. *e-lõpuliste* sõnade puhul eelistaks ta aga *a-lõpulist* mitmust: *kunsta, arsta*. Need ettepanekud tuginevad osaliselt XIX sajandi murdevormidele, mida hiljem pole kirjakeeles soositud. (Lk 56–60)

Anderson on tegelenud ka verbi-vormidega. Näiteks pooldab ta tuleviku moodustamiseks *leema*-verbi kasutamist. Mõne verbirühma puhul häirib Andersoni tüvemuutus, mistõttu soovitab ta pöörata näiteks *sööma* : *sööä* : *söi*, mis väldiks *ö, ü, õ* muutust tüves (lk 93–94). Mitmeid vorme tahaks ta eri põhjustel lühendada või lihtsustada, näiteks *oponeerima* > *oponeema* (kaotatud *ri-*silp ja lisatud kolmas *e* kolmanda välte märkimiseks) ja *pannud* > *pand* (lk 95–97). Kõnekeeles on viimane loomulik, mistõttu ei ole võimatu, et see jõuab ka kirjakeelde. Sarnaseid lühivorme kasutas juba Aavik. Vormide *vaatama* : *vaadata* : *vaadatud* asenduseks pakub Anderson *vaaatma* : *vaaata* : *vaadet* (lk 107), mis aga tekitaks samakõlalisi sõnu juurde, sest *vaata* on juba käskiva kõneviisi vorm ja *vaadet* langeks kokku nimisõna

¹⁹ Announcement on the common Turkic alphabet. Turkic Academy, 11. IX 2024. <https://www.turkicacademy.org/en/smi/announcement-common-turkic-alphabet>

²⁰ H.-J. Kaalep, Kas Google on ühe- või kahe-silbiline sõna. – Keel ja Kirjandus 2016, nr 1, lk 28–40. <https://doi.org/10.54013/kk698a3>

²¹ Vt nt A. Küntler, H. Metslang, Oi, kas see on enam eesti keel? ehk Keel elab ja toimib variantide kujul. – Sirp 7. XI 2014, lk 40.

vaade osastava vormiga. Seega poleks see kuigi hea lahendus, eriti et nii Aavik kui ka Anderson ise on liigset polüseemiat eesti keeles probleemiks pidanud. Veel pakub autor välja vokaalimuutusi mõnes verbi-tüübis, näiteks *punastama* > *punastema*, *ehmatama* > *ehmatema* (lk 103). Verbi *tulla* eeskujul soovitab ta vorme *kõnella*, *tegella* (lk 99) – sarnaseid vorme pooldas omal ajal ka Aavik.

Mitmed Andersoni ettepanekud puudutavad sõnade lühendamist ja sõnatuletust. Näiteks soovitab ta lühendada pikki ja kohmakaid *kas-*, *gas-*, *ngas-*lõpuga sõnu (*lusikas* > *lusik*, *maasikas* > *maasik*) (lk 62), värvinimetusi (*roheline* > *rohe*, *sinine* > *sinin*) (lk 75) ning kasutada mitmussõnade asemel ainsuslikke vorme (*käärid* > *käär*, *prillid* > *prill*, *püksid* > *püks*) (lk 63). Samuti pakub ta uusi lühikujusid pikematele võõrsõnadele: *ministeerium* > *ministeer*, *herbaarium* > *herbaar*, *antibiootikum* > *antibioot* (lk 64). Nii nimikui ka omadussõnu muudaks ta lühemaks: *pikergune* oleks *pikergun* ja *leevikene* oleks *leevikes* (lk 69). Ta eelistab ka lühemaid määrsõnavorme. Kui *hoolivi*, *kuuldavi*, *andeki*, *normaalsi* tunduvad veel mõeldavad, siis *naiselu* 'naiselikult' ja *sadistlu* 'sadistlikult' (lk 77–81) tekitaksid ilmselt palju segadust. Õigupoolest laieneb tema lühendamissoov isegi ühe- ja kahesilbilistele sõnadele, näiteks *kui* > *ku*, *kõige* > *kõi* (lk 115).

Hindamiskeemi järgi meeldivad Andersonile endale eriti tuletised *suplus* > *supplo* ja *haigestumine* > *haigesto* (lk 109–

112). Kui esimene tundub enam-vähem vastuvõetav, siis *haigesto* seostub vähemalt minu jaoks pigem asukohaga ja võiks ehk tähendada hoopis haiglat. Üks radikaalsemaid väiteid puudutab *r-lõpulisi* sõnu: „Kui sõna lõpus on *r*, siis sõna väljendab alati tegijat või vastutajat” (lk 67). Võib siiski loota, et autor pidas tegelikult silmas, et tegijanimed võiksid valdavalt lõppeda *r*-iga, mitte näiteks *ja-ga*. Selle ettepaneku juures pakub ta välja näiteks sõnad *hüppar*, *tänavapühker*, *jookser*, kusjuures Aavikki tavatses sarnaseid tuletisi luua (nt *nuttur* sõnast *nutma*). Anderson on verminud ka uudissõnu, mõned põnevamad neist on *leistma* 'teaduslikult uurima', *rigevus* 'kuritegevus', *riger* 'kurjategija', *võlm* 'vägi-vald', *kisv* 'kiusatus' ja *lägema* 'lähtekeskne minema', mille näiteks on toodud „Hak-kame, mehed, lägema!” (lk 222–228).

Ants Andersoni „Keeleparenduse võimalusi” on väärtuslik teos eelkõige julgete ideede ja potentsiaali tõttu ärgitada keeleteemalist arutelu. Paljud tema ettepanekud on ehk liiga radikaalsed või ebarealistlikud, kuid leidub ka neid, mida võiks kaaluda. Keeleuuenduse võimalused sõltuvad kahtlemata suuresti keelekogukonna valmisolekust ja ajastu vaimust. Tänapäeva eesti keelt pole ilmselt lihtne sel moel kujundada. Sellegipoolest paneb raamat eesti keelt uudse nurga alt vaatama, muigama ja ühtlasi keeleküsimustele mõtlema, ning just selles seisnebki teose völu.

JOHANNA KIIK